

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

[Sefer Melakhim]

[Sefer Melakhim]

Shelomoh ben Yitshak

5565 [1804/1805]

כה

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9706)

קעניג פאן בכל מאכטע אן יהויקים
 שטעללע דעסען אנקעל מחנקה צום
 קעניג, אונד גאב אונד דען נאמען
 צדקיהו. (יח) ביזער וואר און אונד
 צוואנציג יאהר אלט, אלס ער קעניג
 ווארד, אונד רעגירטע אונד יאהרע
 אין ירושלים. זיינע מוטטער הייסט
 חמוטל, מאכטער ירמיהו'ס, אונד
 וואר אויס לבנה. (יט) ער טראגט
 וואס דעם עוויגען מיספיל, אונד אהמטע
 פעלליג יהויקים נאך. (כ) ווייל דער
 עוויגע איבער ירושלים אונד יהודה ער
 גרימט וואר, אונד זיא פאן זיינעם
 אנגעזיכט צו שטאמען בעשלאם: דרום
 לים ער עם קאממען, דאס צדקיהו
 פאן דעם קעניג אין בכל אכפיל.

כה (א) אבער אים ניינטען יאהר
 זיינער רעגירונג, אס צעהנטען
 טאג דעם צעהנטען מאנאטס, קאם
 נבוכדנאצר, קעניג פאן בבל, מיט זיינער
 גאנצען מאכט פאן ירושלים, בעלאגער.
 טע עס, אונד לים דינגס אום דיא
 שטאדט איינען ערהוואלל אויפוערפען.
 (ב) דיא שטאדט הילט דיא בעלאגערונג
 אום צייט אינס איילפטע יאהר דעם
 קעניגס צדקיהו. (ג) אבער אס ניינטען
 טאג דעם (פירטען) מאנאטס, דא
 דיא רונגערסנאטה אין דער שטאדט
 זעהר גראם, אונד קיין בראד מעהר
 פיר

באור
 (הכ"ל) ופן מתרגם כל"א. (ב) כי על
 אף ה' וגו'. רובה לאמר. כי משמת מוקשי
 העם וכעס השם יתנכך עליהם, כהיה,
 שימליכו עליהם חלו הרעים, ולזה נס כן היתה
 הסנה, שמד צדקיהו במלך בבל, כי לולי
 מרדו, לא נחרבה ירושלים, ולא גלו מעל
 אדמתם. כמו שהיה חומר לו ירמיהו.
 (כל"ג).
 (ג) לחדש

את מהניה דרו תחתי ויסב
 את שמו צדקיהו: (יח) בין
 עשרים ואחת שנה צדקיהו
 במלכו ואחת עשרה שנה מלך
 בירושלם ושם אמו חמוטל בת
 ירמיהו מלבנה: (יט) ויעש הרע
 בעיני יהוה ככל אשר עשה
 יהויקים: (כ) כי על-אף יהוה
 היתה בירושלם וכיהודה עד
 השלכו אתם מעל פניו וימרד
 צדקיה במלך בבל:

כה (א) ויהי בשנת התשיעית
 למלכו בחדש העשירי
 בעשור לחדש בא נבוכדנאצר
 מלך בבל הוא וכל חילו על
 ירושלים וחתן עליה ויבנו עליה
 דייק סביב: (ב) ותבא העיר
 במצור עד עשתי עשרה שנה
 למלך צדקיהו: (ג) בתשעה
 לחדש ויחזק הרעב בעיר ולא
 רש"י היה

שמו צדקיהו ויס ילדיק עליך חת סדין
 חס תנודו צו: (ב) כי על חף'ס'
 היתה וגו' לפיכך וימרד צדקיהו במלך
 צבל נתן הקב"ה צלצו למרוד צו כדי
 שיוגלו: (א) בשנת התשיעית למלכו
 של צדקיהו: דייק תירגם זנתן
 כקיום

מלכים ב כה

הרגום אשכנזי פו

היה להם לעם הארץ: (ד)
 והתבקע העיר וכל אנשי
 המלחמה הללו הדרך שער בין
 החמטים אשר על גן המלך
 וכשדים על העיר סביב וילך
 דרך הערבה: (ה) וירדפו חיל
 כשדים אחר המלך וישגו אתו
 בערבות ירחו וכל חילו נפצו
 מעליו: (ו) ויחפשו את המלך
 ויעלו אתו אל מלך בבל רבלתה
 וידברו אתו משפט: (ז) ואת
 בני צדקיהו שחטו לעיניו ואת
 עיני צדקיהו עור ויאסרוהו
 בנחשתים וביא אתו בכל:
 (ח) וכחדש החמישי בשבעה
 לחדש היא שנת השע עשרה
 שנה למלך נבכדנאצר מלך
 בבל בא נבזראדן רב טבחיים
 עבד מלך בבל ירושלים:
 רש"י

פיר דאן געמיינע פאלק דא וואר, (ד)
 זא וואוירדע דיא שטאדט פאם
 פיינדע דורכבראכען זא אללע קריגס
 לייטע פאלאהאן נון דורך דאן טראגאר
 צווישען דען בירדען מויעהן דאן ביים
 קעניגליכען גארטען וואר, אונגעאכטעט
 היא כשדים אום דא שטאדט הערום
 לאגען, אונד נאחמען איהרען נעג דורך
 דאן עכנע, (ה) אכער דאן העעד דער
 כשדים זעצטעדעס קעניג נאך, אונד
 האלטע איהן אין דער עכנע ירוחו
 און, ווא זיין גאנצעס העער זיך פאן
 איהם צעדשטרויטע, (ו) ווא בעמען
 טיגטען זיך זיינען, בראכטען איהן נאך
 רבלתה צום קעניג פאן בבל, אונד דא
 וואוירדע איהם זיין אורטהויל געשפרא
 כען, (ז) דעם צו פאל גע ריכטעט
 מאן צדקיהו'ס קינדער פאן זיינען אויגע
 הין, בלענדעטע איהן זעלבסט, לעגט
 איהן אין פעססעלן, אונד פיהרטע איה
 נאך בבל, (ח) אס זעענטען דען
 פיינפמען מאנאטס דויעס יארהעס, (ד)
 אים ניינצעהנטען יאחה נבוכדנאצר'ס
 קעניגס פאן בבל, קאם נבזראדן
 דער אבערסטע דעת לייבוואפע דע
 קעניגס פאן בבל, נאך ירושלים,
 (ט) פערבראנטע

(ט) וישרף

באור

כה (ג) לחדש, ולא זכר באיזה חדש
 ובספר ירמיה (כ"ג ו"ו) אמר: כח
 הרביעי בתשעה לחדש, (ד"ק): (ד) ו
 אנשי המלחמה וגו'. מקרא קצר הוא
 ותשלומי נמכר בספר ירמיהו (ססז').
 פי זה מתורגם אשכנזית, וילך וגו'.
 צדקיהו, ואשר ילאו עמו, (מדברי ד"ק)
 וצירמיהו כתוב וילכו, (ו) וירברו
 משפט, אמרו לו משפט המורד והעובר
 שבועתי, (מדברי ד"ק). וכן מתורגם
 (ט) זאת

ברקוס: (ד) דרך שער בין החומות.
 מערה סולכת מציתו עד ערבות יריחו
 וזרה לו דרך המערה והקב"ה זימן לצו
 הולך על גג המערה חוץ לעיר ורדפו
 כשדים אחרי הצבי וכשהגיעו לפתח
 המערה בערבות יריחו ראוהו ולכדוהו
 הוא שאומה (ביחזקאלו"ג) ופרשתי
 רשתי עליו ונתפס במחודתי: (ו) וידברו
 אתו משפט, נתווכח עמו על השבועה:

(ט) פערבראנטטע דען טעמפעל, דען קעניג פאן קעניגליכען פאלאסט, אללע היינער שטעללע דע און ירושלים, אונד אללע וואהנינגען קעניג, אונד דער פאדערמען. (י) ירושלים צדקיהו. מויער רינגס הערום שליפטע ראו העער צוואנציג יאער כשדים, וועלכעס ער בייא זיך ווארד, אונד אטטע. (יא) דאז איבריגע פאלק, אין ירושלים דאז נאך איר דער שטאדט וואר, נעכסט חמוטל, דען איבריליפען, דיא צום קעניג פאן וואר אויס גבול איבערנינגען, אונד דען גאנצען וואס דעם ער צעסט דער פאלקסמענגע פירורטע פעלליג יהויבונתאדן, דער אפערסטע דער לייב עוויגע איבערזאכע, וועט, (יב) אונד דאס נור גרימט וואוינס דער ניריגען קלאססע דעם פאלקס אונד עיכט צוויינגע צוריק, אום וויין אונד אקקער לים ער עס וואס טרייבען. (יג) דיא קופפערנען פאן דעוילען אים טעמפעל, דיא געשטעללע **כה** (א) אונד דען קופפערנען קעססער צערה זיינעלגען דיא כשדים, אונד פירורטען טאג דעם אן קופפער נאך גבול. (יד) אונד נבוכדנאצר אהמען ווא דיא טעפפע, שויפעלן, גאנצען מאוונקאלישען איגשטרומענטע, שאאלען טע עס, ונד אללע אנדערע קופפערנע גערעטהען שטאדט איי. צום גאטטעס די הנסט געברויכט (כ) דיא אונדען. (טו) דיא פפאנען אונד אים, בי עקען פאנגאלע אונד זילכער נאקהס קעניגס צד טאג דעם שחיטות כס לקחו: (טו) ואת המחהות ואת המזרקות אשר דיא רונן זעהר גרא

(ט) וישרף את בית יהוה ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלים ואת כל בית גדול שרף באש: (י) ואת חומות ירושלים כביב נתצו כל חיל כשדים אשר רב טבחים: (יא) ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת הנפלים אשר נפלו על המלך בכל ואת יתר ההמון הגלה נבוכדנאצר רב טבחים: (יב) ומדלת הארץ השאר רב טבחים לכרמים וליגבים: (יג) ואת עמורי הנחשת אשר בית יהוה ואת המכנות ואתים הנחשת בבית יהוה שברו כשדים וישאו את נחשם בכלה: (יד) ואת הכירות ואת העים ואת המזרות ואת הכפות ואת כל כלי הנחשת שחיטות כס לקחו: (טו) ואת המחהות ואת המזרקות אשר

באור זהב ופסל פסל לקח רשי רב

(ט) ואת כל בית גדול. בתי הכנסיות ומגדלן כסן תורה ותפלה ובתי הסרי: (יא) ואת הנפלים. שמועו לקול נבוכדנאצר ויצחו חליו מן העיר כמו כלבתו חל נקלו כפלו עליו מונסה וגו' (ד"ס"ג"ב"א) (יב) זליוגבים

(ט) בית גדול. בתי הכנסיות (כ"ל). הכשדים. (יג) אשר רב טבחים. דעם אף ה' וגו' קטולות. (כ"ל). ואת הנפלים העם וכעל. וית שמועיהו לחשמעו על מלכא דבבל. שומלכווע. (כ"ל). ועל פיו מתורגס כל א. הסנה, (כ"ל). לכרמים וליגבים. למכוו שולקין מרדו, לז. נאקלין אלמתס, פרי סחרן לשון יקבים טהס חפירות בקרקע: (יז) וקוות הכותרת שלט

רבי טבחיים : (טו) העמודים
 שנים הים האחד והמכנות
 אשר עשה שלמה לבית יהוה
 לא היה משקל לנחשת כל
 הפלים האלה : (יז) שמנה
 עשרה אמה קומת העמוד
 האחד וכרתת עליו נחשת
 וקומת הפתרת שלש אמה
 ושנכה ורמנים על הפתרת
 סביב הכר נחשת וכאלה
 לעמוד השני על השנכה :
 (יח) ויקח רבי טבחיים את
 שריה כהן הראש ואת צפניהו
 כהן משנה ואת שלשת שמרי
 הסף : (יט) ומן העיר לקח סרים
 אחד אשר הוא פקיד על אנשי
 המלחמה וחמישה אנשים מראי
 פני המלך אשר נמצאו בעיר
 ואת הספר שר הצבא המצביא
 ארבע עם הארץ וששים איש

דער אבערסטע דער לייבונאכע זעלכסט
 מיט . (טו) ריא צוויי זיילען דער
 גראסע קעסטעל , אונד ריא זעשטעללע
 ריא שלמה פיר דען טעמפעל פער
 פירטיגען לים , ענטהולטען אונעה
 מעסליך פיל קופפער . (יז) דא איינע
 זיילע וואר אכטעטע עללען דאס
 דאטטע אבען איינען קראנארטיגען
 קנוף , וועלכער דרייא עללען דא
 אונד פאן איינעם לייבונעה אומגעכען
 וואר , וואר און דאנאטעפפיל הינגען
 אללעס אויס קופפער געמאכט , אונד
 עבען זא וואר דא אונדע זיילען .
 (יח) דער אבערסטע דער לייבונאכע
 נאהם אונד דען אבערסטער שריה ,
 דען פריסטער פאם צווייטען ראנג
 צפניהו דרויא פאן דען טריידטערף ,
 (יט) פערנעהן און דער שטארט
 איינען דא פבער דינטען , דער דא
 אויפונט איבער דא קריגסלייטע האט
 טע , פינף פאן דענען , דא שמעטס
 אום דען קעניג זעווען ווארען , אונד
 איצט אין דער שטארט אונדערפפען
 ווארדען , איינען שרייבער איינעם
 פעלדוויפטמאנס , דער דא דאנד
 פאלק צום קריגסדינסט , אויסהאב
 אונד נאך אונדע זעכציג לייטע פאם
 לאנדע , דא ווך יעצט אין דער שטארט
 בעפארן

רש"י מעם באור

חמות . ובתחלת הספר (ז' ט' ז') הוה
 חומר חום חמות וספ ושנתו את
 הווקרות : ושנכה קופיו א' בלע
 oCeffe. (ובכו רש"י קויפ" א' בל' א')
 הויבע זעטנע : עיין שנות כ' א' ד'
 (יט) הסופר שר הצבא שהיה יודע מלחמה כל עיר ועיר כוונת אנשים מוציאה
 ללכא

בעפאנדעו • (כ) דיזע אללע נאהם
 נבווראדן , דער אבערסטע דער לייב
 וואכע , אונד פיהרטע זיאנאך רבלה
 צום קעניג פאן בבל • (כא) דער קעניג
 אבער לים זיא זעממליך צו רבלה ,
 אים לאנדע חמת , הינדילטען • זא
 מוסטע יהודה אומס זינעם לאנדע
 וואנדערן ! (כב) איבער דאז איבריגע
 פאלק , וועלכעם נבוכדנאצר , קענע
 פאן בבל , אים לאנדע יהודה צוריק לים ,
 זעצטע ער גדליהו , וואון אהיקם ,
 ענקעל שפן'ס • (כג) אלס זיא אג
 פיהרער דער הערע מיט איהרען
 אונטערגעכנען הערשען , דאס דער
 קעניג פאן בבל דען גדליהו צום פאר
 געזעצטען מאכטע , זא גינגען זיא צום
 גדליהו נאך מצפה • איהרער
 ווארען ישמעאל וואון נתניה'ס ,
 יוחנן , וואון קרח , שריה וואון
 תנהמת , דער נמפתי , אונד
 יאזניהו , וואו דעם מעכתי , נעכסט
 איהרען לייטען • (כד) גדליהו
 שוואר איהנען אונד איהרען אונטער
 געכענען איינען בונדעס אייד , אונד
 זאגטע צו איהנען : פירטעט אייך ניכט
 פארדען קריגס לייטען דער כשדים ,
 בלייבט נור אים לאנדע , אונד אונטער
 ווערפט אייך דעם קעניג פאן בבל , עס
 ווירד אייך וואהל ערגעהן • (כה) אבער
 אים זיכענטען מאנאט קאם ישמעאל ,
 וואון נתניה , וואון אלישמע'ס ,
 דער

השביעי בא ישמעאל בן נתניה

באור

מעם הארץ הנמצאים בעיר :
 (כ) ויקח אתם נבוכדנאצר רב
 טבחים וילך אתם על מלך בבל
 רבלה : (כא) ויד אתם מלך
 בבל וימיתם ברבלה בארץ
 חמת ויגל יהודה מעל אדמתו :
 (כב) והעם הנשאר בארץ
 יהודה אשר השאיר
 נבוכדנאצר מלך בבל ויפקד
 עליהם את גדליהו בן אהיקם
 בן שפן : (כג) וישמעו כל שרי
 החילים המה והאנשים כי
 הפקיד מלך בבל את גדליהו
 ויבאו אל גדליהו המצפה
 וישמעאל בן נתניה ויוחנן בן
 קרח ושריה בן תנהמת הנשפתו
 ויאזניהו בן המעכתי המה
 ואנשיהם : (כד) וישבע להם
 גדליהו ולאנשיהם ויאמר להם
 אלהיראוי מעבדי הכשדים שבו
 בארץ ועבדו את מלך בבל
 ויטב לכם : (כה) ויהי בחדש
 בן אלישמע מורע המלוכה

רשי ועשרה

לכח : (כג) כל שרי החילים • שיחו
 מן העיר להחצא במגודות ובטינרים
 (וכזורים)

(ל'צ"ג) • (כג) שרי החילים • שרפו
 מעל נדקיו , כאמור למעלה (פסוק ה') •
 (כט) ואכל לחם חמיר לפניו אסחז ,
 כי

וַעֲשֶׂרָה אַנְשִׁים אֹתוֹ וַיָּבֹאוּ אֹתוֹ
 גְּדֻלְיָהוּ וַיָּמָת וְאֶת־הַיְהוּדִים
 וְאֶת־הַכְּשָׁדִים אֲשֶׁר הָיוּ אִתּוֹ
 בַּמִּצְפָּה : (כו) וַיִּקְמוּ כָּל־הָעַם
 מִקָּטָן וְעַד גָּדוֹל וְשָׂרֵי הַחֵילִים
 וַיָּבֹאוּ מִצְדִים כִּי יָרְאוּ מִפְּנֵי
 כְּשָׁדִים : (כז) וַיְהִי בִשְׁלֹשִׁים
 וְשֶׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹיָכִן מֶלֶךְ־
 יְהוּדָה בְּשָׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ
 בְּעֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה לַחֹדֶשׁ נִשְׂאָה
 אִוִּיל מְרֹדֶךְ מֶלֶךְ בָּבֶל בְּשַׁנַּת
 מָלְכוֹ אֶת־רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־
 יְהוּדָה מִבֵּית פְּלֶא : (כח) וַיְדַבֵּר
 אִתּוֹ טֹבוֹת וַיִּתֵּן אֶת־כֶּסֶף מַעַל
 כֶּסֶף הַמְּלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּכַבֵּל :
 (כט) וְשָׂנְאָה אֶת בְּגָדָיו וְאָכַל
 לֶחֶם תָּמִיד לִפְנֵי כָּל יְמֵי חַיָּו :
 (ל) וַיֹּאדְחֻהוּ אֶרְחַת הַמִּיד
 נְחֻנְה־לוֹ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ דְּבַר־יוֹם
 בְּיוֹמוֹ כָּל יְמֵי חַיָּו :

רש"י

(ובנורום וזיערום) : (כו) נשא חויל
 מרודך • שמת נצוחד ללך ומלך חויל
 מרודך תחתיו • צעשרים ושבעה לחודש
 (וזירומים ל"ב"ח) הוא חומר צעשרי וחמשה אה צעשרים וחמשה מה נצוחדנר
 ונקבר צעשרי ושעה צעשרי ושבעה הויל חויל מרודך מקברו וגרהו כשזיל לזטל
 גזירותיו כמו שנחמר בישיעיה (סי' י"ד י"ט) ואתה השלכת מקברך כנר נתעצו גו' :
 (כח) וידבר אותו טובות • דברי נחומים :

דער פֿאַם קעניגליכען געבליטהע וואָר ,
 מיט נאָך צעהן לייטען , אונד ערשלוגען
 גדליהו זאממט אללען יהודים אונד
 כשדים , דיא בייא איהם אין מצפה
 וואָרען . (כו) דירויף מאַכטע זיך דאָ
 גאַנצע פֿאַלק , פֿאַן קליין ביס גראַס ,
 אויף , וויא אויך דיא אנפֿיהרער דער
 העערע , אונד פֿליכטעטען , אויס
 פֿורכט פֿאַר דען כשדים , נאָך מצרים .
 (כז) אים זיבען אונד דרייסיגסטען יאהר
 נאָך דער געפֿאַנגענשאַפט יהויכין'ס ,
 קעניגס פֿאַן יהודה , אים זיבען אונד
 צוואַנציגסטען דעם צוועלפטען מאַנאַטס ,
 נאָהם אויל מרודך , קעניג פֿאַן
 בבל , אלס ער צור דעגירונג קאַם ,
 יהויכין , קעניג פֿאַן יהודה , אויסדעם
 געפֿענגניס , (כח) שפראַך זעהר
 גנעדיג מיט איהם , אונד גאַב איהם
 דען ערשטן ראַנג אונטער דען קעניגען ,
 דיא בייא איהם אין בבל וואָרען .
 (כט) יהויכין וועכסערלע גוט זיינע
 קליידער , דיא ער אין דעם געפֿאַנגענ-
 שאַפט געטר אגען , מיט אנשטענדיגערן ,
 אונד שפייזטע לעכנסלענגליך אן דער
 קעניגליכען טאַפֿעל . (ל) אויך וואָרדע
 איהם פֿאַם קעניג איינ בעשטענדיגער
 געהאַלט אויסגעזעצט זי פֿיך דאָן ,
 וואָס ער טעגליך ברויכטע , זאָ לאַנג
 ער לעבטע אַנשטענדיגערן

באור

כי הוא היה מאוכלי שלחנו , ועם כל זה היה
 שולק לו ארוסה ימשת , לפרנס בני ביתו .
 (מדברי רלב"ג) .